

Список використаних джерел

1. Ясавеев И.Г. «Социальная проблема» в социологическом лексиконе / И.Г. Ясавеев // Социальная реальность. – 2006. – № 6. – С. 101-117.
2. Симонова Т.М. Структура социальной проблемы и ее анализ / Т.М. Симонова // Философия. Социология. Культурология. Вып. 12. – С. 103–107.
3. Тарновский В.М. Проституция и аболиционизм / Антология социальной работы. В 5-ти томах. Т. 2. Феноменология социальной патологии. Сост. Н.В. Фирсов. М.: Свароть–НВФ СПТ, 1995.
4. Study of Social Problems: Seven Perspectives / Rubington E., Weinberg M.S. (eds.). N.Y. Oxford, 2003.
5. Полач Д. Социальные проблемы с конструкционистской точки зрения / Средства массовой коммуникации и социальные проблемы: Хрестоматия. Казань: Изд-во Каз. Ун-та, 2000.

Снігур І.В.

студентка V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

науковий керівник: д.п.н., професор, завідувач кафедри

психологічних та педагогічних дисциплін ТНЕУ

Вихрущ А.В.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ВНЗ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Докорінні зміни в політичній та соціально-економічній сферах життя України зумовили особливу гостроту проблеми формування в студентської молоді як загальної, так і професійної культури особистості. Перехід до ринкової економіки зумовлює еволюцію децентралізованих структур, відповідальних за прийняття рішень. Для роботи у цих структурах необхідні працівники, які впевнені у собі, здатні до самостійних, відповідальних дій. Децентралізація такого характеру вимагає обов'язкового почуття довіри і загальної поваги до чесності, порядності, гідності у вчинках. Одним із пріоритетних завдань вищого економічного навчального закладу має бути виховання молоді на засадах формування у студентів системи цінностей – доброти, уваги, милосердя, толерантності, совісті, правдивості, справедливості, професійної гідності. Держава, суспільство, освіта повинні об'єднати зусилля та цілеспрямовано формувати внутрішній світ, моральну цілісність індивіда у всій сукупності системи цінностей [2].

Проблема формування цінностей розглядається, тією чи іншою мірою, в дослідженнях І. Беха, І. Зязюна, Р. Скульського, М. Шкіля та ін., технологіями виховання цікавляться Ю. Азаров, І. Підласий, Т. Василенко, Я. Бурлака, технології навчання розробляють Н. Тализіна, Т. Ільїна, Н. Кузьміна, Л. Фрідман та ін., категорія «цінностей» представлена у дослідженнях С. Анісімова, Б. Ананьєва, В. Василенка,

В. Асеева, А. Здравомислова, О. Дробницького, М. Кагана, В. Тугарінова, В. Сусленка тощо, проблеми формування ціннісних орієнтацій вивчали О. Висоцька, М. Нарійчук, О. Тогочинський, Г. Штефанич, питання формування культури та соціальної зрілості студентів економічного профілю відображені у працях Л. Бурдейної, О. Коваль, О. Михайлова.

На думку Т. Адорно, Г. Маркузе, Ортега-і-Гассета, Е. Фромма та ін., у сучасному суспільстві молодь все більше відчужується, знеособлюється, втрачає своє «Я», дедалі більше усвідомлює, що її життя спрямовується зовнішніми стосовно неї силами, знеособленими соціальними інститутами, як-то: засоби масової інформації, реклама тощо. Саме вони формують смаки молоді, їх потреби, життєві цінності, стосунки [3]. Ефективною та перспективною вважається пізнавально-ціннісна концепція Л. Кольберга. Він довів, що для формування системи цінностей індивіда ефективно використати інтелект, моральні судження особистості, пов'язані з рівнем інтелекту; натомість розуміння особистістю своїх дій ще не свідчить про рівень їх моральної сутності [4]. Таким чином, цінності, які ґрунтуються на високому рівні суджень, дозволяють займати певну позицію у ситуаціях морального вибору.

К. Юнг у розробленій типології характерів домінуючу роль у системі цінностей віддає одній із функцій душі: свідомості, почуттям, інтуїції чи відчуттям. За допомогою будь-якої домінуючої функції особистість визначає своє ставлення до реальності буття [3]. Аналізуючи дослідження К. Юнга, можна зрозуміти, що доля однієї людини може бути зумовлена переважно зовнішніми об'єктами його інтересів, а доля іншого – визначена логікою його внутрішнього життя. Відповідно до цього людина обирає ту чи іншу систему цінностей. Свідома орієнтація особистості на ту чи іншу життєву позицію може визначатися різними факторами. В умовах вищого навчального закладу пріоритет належить особистості педагога і системі знань у їх аксіологічному аспекті. Під ціннісним змістом знань ми розуміємо суб'єктивну значимість знань для особистості, детерміновану рядом причин. Гуманізація освіти зосереджує свою увагу на особистості і як основну задачу освіти висуває її розвиток – індивідуальних рис і якостей, інтересів і потреб, проте необхідна система цінностей не виникає у особистості сама по собі, потрібна цілеспрямована діяльність щодо її формування. Визначена система цінностей задається суспільством, що прагне через систему соціальних інститутів передати людям. Одним із таких соціальних інститутів виступає вищий навчальний заклад. Сьогодні досить розповсюдженою є так звана жорстка модель формування цінностей, будова якої спирається на індивідуальний підхід, проте вона орієнтує на певну абстрактну мету – розвиток нормативних якостей особистості. Створюючи таку модель підготовки майбутніх фахівців, дослідники беруть до уваги лише розвиток якостей особистості, не враховуючи при цьому особливостей професійної спрямованості [1].

У вищих навчальних закладах України в центрі уваги постійно

перебувають питання поглиблення гуманістичного характеру освіти, забезпечення пріоритету цінностей, вільного розвитку особистості. Вищий навчальний заклад повинен сприяти розвитку творчих сил молодій людині, визнавати право на свободу фізичного і духовного розвитку, поважати особистість, виховувати у душі прав людини.

Отже, формування системи цінностей майбутніх фахівців вищої економічної школи є спеціально організованим педагогічним процесом цілеспрямованого розвитку особистості, який значно активізується за таких умов: удосконалення соціально-виховної складової змісту психолого-педагогічних дисциплін, що передбачає доповнення психолого-педагогічних навчальних курсів наявністю виховного потенціалу; організація виховної діяльності морального змісту в умовах аудиторної та позааудиторної роботи; впровадження інноваційних технологій формування системи цінностей студентів економічних вищих закладів освіти [5].

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Категорія «становлення» в контексті розвитку образу «Я» особистості // Педагогіка і психологія. – 1997. – №3. – С. 25-34.
2. Бурдейна Л. І. Формування моральної культури студентів вищих навчальних закладів торговельно-економічного профілю: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Л. І. Бурдейна; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. – Т., 2005. – 20с.
3. Гарцнев М. А. Проблема самосознання в західноєвропейській філософії. – М.: Знание, 1975. – 164 с.
4. Зейгарник Б. В. Теорії личности в зарубіжній психології. – МГУ, 1982. – 127 с.
5. Коваль О. Є. Використання інтерактивних методів навчання в процесі формування професійно-моральних цінностей магістрантів вищої економічної школи / О. Є. Коваль // Педагогічний дискурс. – 2011. – Вип. 9. – С. 159–161.

Шеліхевич Р.А.

студентка V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

науковий керівник: д.п.н., професор, завідувач кафедри

психологічних та педагогічних дисциплін ТНЕУ

Вихрущ А.В.

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

В сучасних умовах соціально-економічної та політичної нестабільності, глобалізації наукових та культурних процесів, науково-технічного прогресу та стрімкого розвитку міжнародних зв'язків перед вищими навчальними закладами України постає складне завдання: не